

Elżbieta Mączyńska

W przededniu XX Zjazdu Krajowego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego

Feci quod potui, faciant meliora potentes – Owidiusz
(Zrobiłem, co mogłem, kto potrafi, niech zrobi lepiej).

20 maja br. mija kadencja władz PTE wybranych na XIX Zjeździe Krajowym PTE 9 grudnia 2005 r. Kadencja ta przypadła na szczególnie burzliwy okres w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju – z dwukrotną zmianą rządu, zapoczątkowanym w 2007/2008 roku największym w okresie powojennym i wciąż jeszcze nie do końca zażegnanym kryzysem w światowej gospodarce. Kryzys ten uznawany jest za pierwszy kryzys globalizacji. Rozległości i głębia kryzysu wzmagają kontrowersje i prowadzą do skrajnych niekiedy ocen na temat misji i miejsca nauk ekonomicznych w kształtowaniu przemian gospodarczych. Kontrowersje dotyczą użyteczności praktycznej podstawowych nurtów teorii ekonomii i ich adekwatności do rzeczywistości gospodarczej. Kryzys ujawnił głębokie niesprawności w światowym systemie ekonomicznym, wskazując na stojące przed ekonomistami wyzwania. Jako memento można w związku z tym traktować sformułowaną przed kilkudziesięciami laty opinię przedstawiciela austriackiej szkoły ekonomii – Henry’ego Hazlitta (1894–1993): „Sztuka ekonomii polega na tym, by spoglądać nie tylko na bezpośrednie, ale i na odległe skutki danego działania czy programu; by śledzić nie tylko konsekwencje, jakie dany program ma dla jednej grupy, ale jakie przynosi wszystkim”¹. Takie też idee przyświecają działalności Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, co znajduje odzwierciedlenie w jego celach statutowych. Działalność PTE i jego władz ukierunkowana jest na realizację tych celów oraz bezpośrednio z nich wynikających zadań, ustanowionych uchwałą programową XIX Zjazdu Krajowego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego – z 10 grudnia 2005 r. Uchwała ta zapoczątkowała kończącą się obecnie kadencję władz Towarzystwa. Jako priorytetowe zadanie PTE wyeksponowane zostało w Uchwale: szerzenie w polskim społeczeństwie aktualnej wiedzy ekonomicznej, wiedzy uwzględniającej stojące przed krajem wyzwania rozwojowe. Zgodnie z Uchwałą, realizacja tego zadania oznacza:

- kontynuowanie i organizowanie kongresów polskich ekonomistów, krajowych oraz regionalnych konferencji i seminariów;
- rozwijanie działalności wydawniczej;
- kontynuowanie Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej;

- podejmowanie inicjatywy w zakresie specjalnych programów szkoleń.

Okres 2005–2010 charakteryzował się znaczną intensyfikacją i rozwojem działań w wyznaczonych przez Uchwałę programową obszarach. Znajduje to odzwierciedlenie zarówno w kontynuacji przedsięwzięć realizowanych w poprzednich kadencjach, jak i inicjowaniu nowych.

Podstawowe z nich to:

- VIII Kongres Ekonomistów Polskich,
- reaktywowanie konwersatorium Czwartki u Ekonomistów,
- powołanie Forum Myśli Strategicznej,
- Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej,
- intensyfikacja współpracy PTE z przedstawicielami najwyższych władz państwowych i samorządowych,
- rozwój współpracy z zagranicą,
- rozwój działalności wydawniczej,
- intensyfikacja współpracy z mediami,
- pozyskiwanie źródeł finansowania.

Inicjatywy te były programowane przez Zarząd Krajowy oraz Oddziały PTE, Radę Naukową PTE oraz Radę Programową VIII Kongresu Ekonomistów Polskich. Istotną rolę odgrywały też sugestie ze strony partnerów PTE: Naczelnej Organizacji Technicznej, Stowarzyszenia Księgowych w Polsce oraz Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa.

VIII Kongres Ekonomistów Polskich

W mijającej kadencji do szczególnie ważących przedsięwzięć należy zorganizowany 29 i 30 listopada 2007 r. w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie VIII Kongres Ekonomistów Polskich.

Ponad 120-letnia tradycja kongresów sięga roku 1887, kiedy to polscy ekonomiści i prawnicy z trzech zaborów zorganizowali w Krakowie I Zjazd Ekonomistów i Prawników na temat perspektyw rozwoju w skali międzynarodowej. Zarazem tradycja kongresowa wiąże się z około 200-letnią tradycją społecznego ruchu ekonomicznego na ziemiach polskich. Już bowiem w 1802 r. powstało Towarzystwo Ekonomiczne Międzyrzeckie.

Nawiązujące do tej pięknej tradycji i organizowane co kilka lat kongresy ekonomistów polskich zawsze sta-

nowiły ważne wydarzenia, poświęcone fundamentalnym problemom gospodarki i nauk ekonomicznych. Tak też charakter miał VIII Kongres Ekonomistów Polskich. O randze tego wydarzenia świadczyć może m.in. fakt, że rok 2007 nazwany został w PTE „rokiem kongresowym”. Do Kongresu, który obradował pod hasłem „Polska w gospodarce światowej – szanse i zagrożenia rozwoju”, nawiązywały prawie wszystkie przed- i pokongresowe dyskusje odbywające się na forum PTE w ramach innych konferencji, seminariów naukowych i konwersatoriów. Debaty przedkongresowe miały przy tym istotny wpływ na ostateczny kształt merytoryczny Kongresu.

Formuła VIII Kongresu była szeroka, co umożliwiło udział około 700-osobowej grupie uczestników, w tym ekonomistów polskich przebywających na stałe za granicą. Stworzyło to sposobność prezentacji zróżnicowanych poglądów i wielowątkowej, pogłębionej dyskusji nad problemami żywotnymi dla stanu oraz perspektyw rozwoju nauk ekonomicznych w Polsce. Kongres po raz pierwszy w historii odbył się w sytuacji, gdy Polska jest już członkiem Unii Europejskiej, a ponadto w pierwszym roku realizacji „Strategii rozwoju kraju na lata 2007–2013”. Nadało to debacie kongresowej wielowymiarowy, globalny charakter. Dorobek edytorski kongresu to 8-tomowa publikacja, przy czym tom dotyczący diagnozy i przyszłości polskiej transformacji opublikowany został także w języku angielskim.

Opublikowanie naukowego dorobku Kongresu było możliwe dzięki finansowemu wsparciu przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Narodowy Bank Polski. Tematyka debaty kongresowej znalazła również miejsce w tekstach prezentowanych w „Biuletynie PTE” oraz była przedmiotem rozmów redakcyjnych na łamach „Nowego Życia Gospodarczego”. Była również podejmowana w innych periodykach oraz dziennikach, a także w programach radiowych i telewizyjnych.

Reaktywowanie konwersatorium Czwartki u Ekonomistów

W związku z burzliwością przemian w gospodarce i koniecznością wzmocnienia opiniotwórczej funkcji PTE oraz potrzebą stworzenia forum dyskusyjnego ekonomistów, w pierwszym roku kadencji Zarządu Krajowego PTE nawiązano do przerwanej tradycji debat w ramach Czwartków u Ekonomistów. Debaty „czwartkowe” rozwinęły się i utrwaliły jako interesująca forma spotkań popularnonaukowych środowiska ekonomistów z przedstawicielami innych środowisk opiniotwórczych – dziennikarzami, przedstawicielami rządu, polityki czy osobistościami świata nauki i kultury. O dużym zainteresowaniu świadczy rosnąca liczba organizowanych debat oraz rosnący krąg uczestników.

Debaty te odegrały istotną rolę w przygotowaniach do VIII Kongresu Ekonomistów Polskich. Po Kongresie nastąpiła dalsza ich intensyfikacja. Były realizowane nie tylko w Domu Ekonomisty w Warszawie, ale także niektórych Oddziałach PTE.

Powołanie Forum Myśli Strategicznej

Do nowych, ważnych inicjatyw należy Forum Myśli Strategicznej. Forum to zostało powołane 28 stycznia 2008 r. w Warszawie. Inicjatorami i pomysłodawcami Forum były trzy organizacje: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Polskie Towarzystwo Współpracy z Klubem Rzymskim oraz Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie SGH. Forum stanowi formę przeciwdziałania wobec postępującego i zagrażającego trwałemu rozwojowi gospodarczemu w Polsce zanikowi kultury myślenia strategicznego. Stąd też misją Forum jest właśnie krzewienie kultury i myśli strategicznej w Polsce. Realizacji tak postawionemu celowi służą działania polegające zarówno na organizacji debat, jak i prowadzeniu badań naukowych. Uczestnikami Forum Myśli Strategicznej są osoby z kręgów akademickich, biznesowych, rządowych oraz samorządowych. Kluczowe pytanie, z punktu widzenia inicjatorów powołania Forum: „Polonia Quo Vadis?” wpisuje się w listę priorytetów naukowych, biznesowych, społecznych i politycznych w Polsce. Istnieje bowiem niekwestionowana potrzeba włączenia myśli strategicznej w krajowy system edukacji, a tym samym zachęcania uczniów i studentów do angażowania się w tego typu inicjatywy. Podejmowane w ramach Forum debaty na temat przyszłości Polski, Europy i świata cieszą się zainteresowaniem nie tylko krajowym, ale także międzynarodowym, co znalazło wyraz m.in. w zorganizowanej wspólnie z Klubem Rzymskim i Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, międzynarodowej konferencji z udziałem wybitnych specjalistów, w tym światowej klasy futurologów.

Olimpiada Wiedzy Ekonomicznej

Olimpiada Wiedzy Ekonomicznej to jedno z najważniejszych przedsięwzięć edukacyjnych PTE, obejmujące corocznie kilkanaście tysięcy uczniów szkół średnich. To coroczne, statutowe zadanie realizowane jest od ponad 20 lat przy wsparciu Ministerstwa Edukacji Narodowej. Przedsięwzięcie to przyczynia się do rozwijania zainteresowań uczniów wiedzą ekonomiczną, a także jest wypróbowanym, sprawdzonym poprzez wieloletnią praktykę, sposobem upowszechniania wiedzy w tym zakresie. W okresie sprawozdawczym zrealizowano cztery edycje Olimpiady. Na okres kadencji przypadła też XX, jubileuszowa Olimpiada. Obchody z tym związane stały się ważnym wydarzeniem dla PTE.

Intensyfikacja współpracy PTE z przedstawicielami najwyższych władz państwowych i samorządowych

Biorąc pod uwagę obecną sytuację polityczną w kraju, jako niezwykle przezorny jawi się też dziś, mimo że sformułowany kilkadziesiąt lat temu, zapis z 1921 r. zawarty w statucie Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie: „Wnoszenie sporów partyjno-politycznych do prac Towarzystwa jest wzbronionym”². W nawiązaniu do tej tradycji i zgodnie ze statutem, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne jest organizacją apolityczną. Nie oznacza to jednak, że w sprawach gospodarczych nie powinno utrzymywać bliskiej współpracy z przedstawicielami władz państwowych i samorządowych. Taka współpraca może sprzyjać racjonalizacji w gospodarce, a to przecież należy do głównych celów PTE. PTE jest płaszczyzną dyskusji i wymiany poglądów między przedstawicielami tych władz oraz naukowcami i praktykami gospodarczymi.

Odbywane na forum PTE debaty przyciągały uwagę wielu instytucji, w tym centralnych, m.in. Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Zdrowia, Narodowego Banku Polskiego. Otrzymujemy od wielu instytucji oferty ukierunkowane na podejmowanie i rozwój współpracy z PTE. Współpraca ta znajduje odzwierciedlenie w wielu przedsięwzięciach, w tym w ekspertyzach, wystąpieniach publicznych członków PTE, w kilkudziesięciu seminariach i konferencjach – krajowych oraz międzynarodowych.

Rozwój współpracy z zagranicą

Zarząd Krajowy PTE podjął działania zmierzające do poszerzenia kontaktów międzynarodowych Towarzystwa. W okresie sprawozdawczym kontynuowane były wypracowane w minionych latach formy takiej współpracy. Przykładem tego jest coroczne polsko-niemieckie seminarium naukowe we Vlotho w Niemczech. Inicjowane były też nowe przedsięwzięcia, takie jak np. program „Ekonomiści polscy w świecie”. Ponadto podejmowane są działania mające na celu wspieranie uczestnictwa członków PTE w wydarzeniach naukowych za granicą. Zarząd Krajowy PTE nawiązał bliższą współpracę z wybranymi organizacjami międzynarodowymi.

Rozwój działalności wydawniczej

W okresie kadencji, w ramach wydawnictwa PTE opublikowano m.in. 19 książek, nie licząc periodyków „Ekonomista” i „Biuletyn PTE”, przy czym „Ekonomista”, czasopismo o ponad 150-letniej historii, poczynszy od 2008 r. jest notowany na prestiżowej „liście filadelfijskiej”.

Publikacje te są odzwierciedleniem merytorycznego, intelektualnego dorobku PTE (wykaz publikacji przedstawiony został w sprawozdaniu z działalności PTE w latach 2005–2010). Część z tych publikacji związana była z jubileuszowymi wydarzeniami i konferencjami zarówno w Oddziałach PTE, jak i w Zarządzie Krajowym PTE w Warszawie. Są to wydarzenia mające specjalny wymiar dla środowisk ekonomistów. Są one bowiem przejawem poszanowania około 200-letniej tradycji i historii społecznego ruchu ekonomistów w Polsce, a zarazem intelektualnym wyzwaniem ukierunkowanym na syntetyzowanie i popularyzowanie dorobku naukowego członków PTE.

Pozyskiwanie źródeł finansowania działalności statutowej

Realizacja wymienionych wyżej przedsięwzięć statutowych nie byłaby możliwa bez pozyskiwania środków na ich finansowanie.

Źródłem tych środków były przede wszystkim:

- 1) poprawa własnych wyników finansowych,
- 2) współfinansowanie ze strony instytucji – osób prawnych oraz członków PTE,
- 3) fundusze Unii Europejskiej.

Poprawa wyników finansowych była rezultatem szeregu proefektywnościowych zmian w gospodarowaniu majątkiem i funkcjonowaniu Biura Zarządu Krajowego PTE, co łączyło się z intensyfikacją działalności gospodarczej i intensyfikacją pracy tego Biura. Istotne znaczenie ma tu modernizacja Domu Ekonomisty w Warszawie – siedziby władz naczelnych PTE. Umożliwiło to nie tylko wzrost przychodów z wynajmu, ale przede wszystkim zapewniło wyższą jakość obsługi i lepsze warunki odbywających się w siedzibie Zarządu Krajowego PTE seminariów i konferencji.

Od początku kadencji następowała systematyczna poprawa wyników finansowych, dzięki czemu wyeliminowano ponad 300-tysięczne straty z roku poprzedzającego kadencję. Największy zysk wypracowano w 2009 r. – i to mimo ponoszonych kosztów na modernizację kamienicy – siedziby PTE. Zysk netto w 2009 r. wyniósł 384,6 tys. zł. Wysoki poziom zysku możliwy był do osiągnięcia dzięki znacząco wyższej dynamice przychodów niż kosztów. W okresie od 2005 r. do 2009 r. przychody wzrosły z 1,7 mln zł do 3,6 mln zł, czyli ponaddwukrotnie (dynamika 210,8%), natomiast koszty rosły znacznie wolniej – z poziomu 2,1 mln zł do 3,2 mln zł (dynamika 156,4%). Towarzystwo temu powiększanie kapitału własnego do poziomu 1,8 mln zł na koniec 2009 r. (z 1,2 mln w 2005 r.). Udział kapitału własnego w finansowaniu aktywów (majątku PTE) zwiększył się z 38,6% do 50,5%.

Osiągane zyski przeznaczane są w pełni na działalność statutową PTE, w tym na intensyfikację działalności wydawniczej. Zyski Zarządu Krajowego PTE umożliwiają realizację i finansowanie ww. konferencji i semina-

riów, a także innych przedsięwzięć statutowych, w tym realizowanych w Oddziałach PTE.

Intensyfikacja współpracy z mediami

Realizowane w PTE przedsięwzięcia spotkały się ze stopniowo rosnącym zainteresowaniem mediów. Popularyzacji dokonań PTE sprzyjało prezentowanie na stronie internetowej stenogramów wszystkich debat oraz wybranych tekstów i publikacji. Proces nawiązywania i rozwijania współpracy z mediami był niełatwy i wymagał czasu, ale przyniósł efekty w formie relacji na łamach prasy, radia i telewizji o odbywających się w PTE dyskusjach i innych wydarzeniach.

Działania w tym kierunku rozpoczęto od spotkań z prezesem Polskiego Radia, prezesem Telewizji Polskiej, prezesami stacji komercyjnych, kierownikami redakcji ekonomiczno-społecznych itp. Na podkreślenie zasługuje fakt pozyskania zainteresowania mediów (radiowych, telewizyjnych, internetowych, prasowych itp.) w związku z organizacją VIII Kongresu Ekonomistów Polskich. Zaowocowało to coraz liczniejszym udziałem mediów m.in. w Czwartkach u Ekonomistów, konferencjach i seminariach organizowanych przez PTE. Jednym z efektów tego są dyskusje redakcyjne prezentowane m.in. na łamach „Nowego Życia Gospodarczego”. Realizowane jest ponadto nowe przedsięwzięcie, jakim jest publikacja z udziałem PTE specjalistycznego dodatku do „Nowego Życia Gospodarczego” na temat prognoz gospodarczych. Poświęcono mu także specjalistyczny link na stronie internetowej PTE. Intensyfikacja współpracy z mediami znajduje odzwierciedlenie w licznych wywiadach prasowych i debatach telewizyjnych oraz radiowych z udziałem członków PTE. Niektóre z nich prezentowane są na stronie internetowej PTE.

Podsumowanie

Wymienione działania są wynikiem wspólnej pracy wszystkich organów PTE, wynikiem społecznej pracy członków Towarzystwa. Nie sposób przedstawić w wymiarze ilościowym pełnych efektów działalności PTE, tym bardziej że „Nie zawsze to, co jest istotne, da się policzyć. Nie zawsze to, co da się policzyć – jest istotne” (Albert Einstein).

Choć udało się znacznie zintensyfikować działania PTE, to z pewnością jest jeszcze wiele do zrobienia. Nader aktualne, i to mimo upływu kilkudziesięciu lat, pozostaje przesłanie zawarte w przemówieniu wygłoszonym 1 marca 1921 r. przez barona Jana Götza-Okocimskiego z okazji utworzenia Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie: „Chcemy być okiem, które dostrzega bogactwa drzemiące w kraju i ludności. Chcemy być uchem, które chwytą potrzeby ogólne i środki dążące do ich zaspokojenia. Chcemy być mózgiem, który rozważa, krytykuje, wskazuje drogę. Niemniej jednak działalność nasza nie będzie tylko papie-

rową, dydaktyczną lub agitacyjną. Staraniem naszym będzie, aby wszystko to, co powiemy lub napiszemy, przemieniało się w czyn. (...) Nie chcemy być ani szkołą, ani akademią; ambicją naszą będzie stać się centralnym źródłem, z którego każda produkcja musi czerpać, aby nie popaść w zastój, nie uschnąć, nie zmartwieć, nie ulec trudnościom i przeszkodom”³.

Wiele pozostaje jeszcze do zrobienia zwłaszcza w obszarze współpracy Zarządu Krajowego PTE z 24 Oddziałami PTE oraz partnerami Towarzystwa. Niezbędne są tu dalsze intensywne prace. Konieczny jest przy tym rozwój nowych form współdziałania na różnych polach. Oddziały posiadają osobowość prawną, co sprzyja podejmowaniu nowych inicjatyw (m.in. ukierunkowanych na pozyskiwanie środków z funduszy unijnych) i współpracy nie tylko z jednostkami funkcjonującymi w ramach struktur PTE, ale także poza nimi, w tym zwłaszcza z organizacjami partnerskimi. Współdziałanie takie kreuje szanse na dodatnią synergię w realizacji zakładanych, statutowych celów Towarzystwa, co tym samym może sprzyjać dobrostanowi wszystkich współpracujących jednostek. Bariery nawiązywania takiej współpracy, choć wciąż istnieją, są stopniowo eliminowane, co stanowi korzystną przesłankę do dalszego umacniania się pozycji Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego jako organizacji pożytku publicznego.

Jako prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego jestem zaszczycona, że mogłam kierować organizacją, w której praca społeczna i wspólne wysiłki przynoszą wymierne efekty. W imieniu Zarządu Krajowego PTE i własnym dziełuję Wszystkim, którzy przyczynili się do sukcesów PTE. Sukcesy są wspólne, porażki moje. Staralam się jednak porażkom zapobiegać. Ocenę, czy i w jakim stopniu to się udało pozostawiam wszystkim Członkom, Partnerom i Sympatykom PTE, ale nie do przecenienia są też obiektywne oceny ze strony oponentów. *Feci quod potui, faciant meliora potentes*. Jeszcze raz dziękuję.

Nowo wybranym Delegatom na XX Zjazd Krajowy PTE życzę owocnych obrad, prorozwojowych decyzji, trafnych wyborów oraz ambitnych, racjonalnych programów działań, służących umacnianiu naszej organizacji i przede wszystkim społeczno-gospodarcemu rozwojowi kraju.

Elżbieta Mączyńska

¹ H. Hazlitt, *Ekonomia w jednej lekcji*, Znak-Signum, Kraków 1993, s. 17.

² § 5 statutu Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie, uchwalonego 1 marca 1921 r. Jeszcze raz pragnę tu podziękować dr. Arturowi Pollokowi, prezesowi Zarządu Oddziału PTE w Krakowie, za wydobycie z archiwum i udostępnienie tego tekstu – A. Pollok, *Powstanie i rozwój Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie*, http://www.pte.pl/pliki/0/183/Historia_PTE_w_Krakowie.doc.

³ Przemówienie wygłoszone 1 marca 1921 r. przez barona Jana Götza-Okocimskiego przy zakładaniu Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie, cyt. za: A. Pollok, op. cit.. Pozostaje mi tu przeprosić Czytelnika, że cytuję te i inne myśli nie po raz pierwszy, ale skłania do tego wciąż jeszcze nie w pełni satysfakcjonująca rzeczywistość gospodarza.